

szarmata kori rablás nyomát mutatta. A legérdekesebb a 25. sz. sír volt, ahonnan egy D-É-i tájolású, fej nélküli, erősen zsugorított csontváz került elő. Az öt sír helyzete alapján a temető valószínűleg folytatódik a Vilmaszállás-csatornához közeli dombhát gerincén K-Ny-i irányba.

Az Árpád-kori településobjektumok (5 gödör és 5 árok) a lelőhely D-i részében bolygatták a szarmata jelenségeket.

PALUCH TIBOR

14. Balástya határa

(Csongrád megye) B, Sza, Á, Kú, I

A MOL gázszállító-vezeték által érintett lelőhelyeken dolgoztunk 2008 márciusában.

Gajgonya (CSMÉ 15. lh.): A lelőhely a gázszállító-vezeték É-i nyomvonalán, Balástya határának ÉK-i részén, a Felső-Gajgonya határrészben található. A Gajgonyai-csatorna vonalától DNy-ra egy partos rész húzódik, amelyen a korábbi terepbejárások során szórványosan Árpád-kori és késő középkori-kora újkori felszíni településnyomok kerültek elő. A vezeték a lelőhelyet közel É-D-irányban vágta. A megelőző régészeti feltárás a vezeték tengelyében egy 50 m hosszú, és 5 m széles szelvényben történt március 18–21. között. A feltárás során 8 objektumot dokumentáltunk (4 cölöplyuk, 2 árok, 2 gödör). A legtöbb objektum sekély, csak ritkán mélyült le a felső homokréteg alatt húzódó fekete humuszos altalajig. A 250 m² nagyságú területen található objektumokból előkerült leletanyag megerősíti a korábbi terepbejárások eredményét. Egy gödörből Árpád-kori és egy árokból kora újkori kerámia került elő. A többi jelenség kora ismeretlen maradt.

CSMÉ 16. lh.: A lelőhely Balástya D-i határában, az E5 út Ny-i oldalán, a Kovács István-tanyától 200 m-re KÉK-re található. A lelőhelyen a korábbi évek terepbejárásai bronzkori, szarmata és Árpád-kori felszíni településnyomokat jeleztek. A vezeték nyomvonalán található 300 m hosszú és 5 m széles szelvény megelőző feltárását március 18–26. között végeztük. Az 1500 m² nagyságú terület gépi humuszolása után 25 objektum folyt bontakozott ki, ebből 16 gödör volt. A nagyméretű kerekded vagy ovális alakú gödrök a szelvény középső harmadában sűrűsödtek. Ezek a 3–4 m átmérőjű objektumok agyaggyerő helyek lehettek. A legtöbb itt található gödör bontását megnehezítette a feltörő talajvíz. Megfigyeltünk továbbá 4 cölöphelyet, és 5 árkot is. Az árkok többsége ÉK-DNy-i irányban keresztezte a szelvényünket, vagyis a magasabb területeket kötötte össze az alacsonyabb részekkel. Az előkerült leletanyag, amelyben a kerámia és az állatcsont közel egyenlő arányban volt jelen, meglehetősen töredékes. A korábbi terepbejárás során jelzett korok mind képviseltették magukat, bár a legtöbb objektum korát a lelethiány, vagy a lelet jellege miatt eldönteni nem tudtuk. Az elsődleges vizsgálat alapján a kerámiával datálható objektumok között szarmata és Árpád-kori jelenségek biztosan vannak. Több objektum kora ismeretlen. A leletek között több

korongolt, és kézzel formált kerámia is található. Egy Árpád-kori árokban vaskés töredékét leltük.

A leletek a Móra Ferenc Múzeum gyűjteményébe kerültek.

Munkatársak: Benedek András, Nagy Norbert.

PÓPITY DÁNIEL

15. Balástya, CSMÉ 18.–CSMD 1. lelőhely

(Csongrád megye) Sza, Á

A Pusztaszer–Balástya közötti MOL stratégiai gáztározó e két lelőhelyén 2008. március 25. és április 4. között megelőző feltárást végeztünk (1806 m²). Az 5 m széles és 370 m hosszú nyomvonal területén és annak környékén a korábbi terepbejárások szarmata és Árpád-kori telepre utaló leleteket eredményeztek. A kitűzött területen a nyomvonal É-i és középső részén 40 cm, a nyomvonal D-i részén 80–90 cm vastag homokos réteget termeltünk le. A fekete kötött homokos talajon 30 objektum folyt rajzolódott ki. Az objektumok közül 1 ház, 1 szabadtéri kemence, 20 gödör, 5 árok és 8 cölöplyuk. A bizonytalan korú cölöplyukak közül négy egy 150×150 cm-es, szögletes alakú felszín feletti építmény sarkaiban, a többi párosan vagy magányosan jelentkezett.

A szarmata objektumok nagyobb részét kerek alakú, ívelten szűkülő falú, 20–100 cm mély gödrök, kisebb részét keskeny vízelvezető árkok alkották. A nyomvonal középső részétől É-ra szögletes alakú, félig földbe mélyített, 12,6 m² alapterületű ház került felszínre, melynek ÉK-i, DNy-i sarkában, illetve a közepén (a ház átlójában) egy-egy cölöplyukat bontottunk ki. A nyomvonal É-i szélétől D-re kb. 35 m-re egy nagyméretű, ovális alakú gödör közepén kemencemaradványt találtunk. A gödröt barna homokkal, majd világosszürke agyaggal töltötték fel és erre építették a kemencét. A mezőgazdasági munkák pusztítása miatt csak a 120×135 cm-es sütőfelületet találtuk meg, mely alatt szürke korongolt edénytöredékekből álló réteget figyeltünk meg. A leletanyagot a kézzel formált fazéktöredékek mellett korongolt szürke hombárhoz, duzzadt- és behúzott peremű tálakhoz, bikónikus testű edényekhez tartozó töredékek alkották. Egy gödörből római üveg pohár-töredék, a házból üveggyöngy került felszínre. Az egyik gödörben az állatcsontok mellett emberi állkapocs feküdt.

Az Árpád-kori sekély, kerek vagy szabálytalan alakú gödrök és vízelvezető vagy kerítő árkok a nyomvonal É-i szélétől D-re, 50 és 100 m-re jelentkeztek. Betöltésükből kevés mennyiségű leletanyag (bogrács perem-, fazék oldaltöredéke) került elő.

GULYÁS GYÖNGYI

16. Balástya, CSMÉ 19. lelőhely

(Csongrád megye) I

A lelőhely Balástyától D-re, az E5 autóúttal párhuzamosan futó nyomvonalterületen, a Szél G.-tanyától ÉK-re található. Az első objektumokra utaló nyomok a

régészeti felügyelet során, a gázcső fektetését megelőző humuszosításkor kerültek elő. A 2008. szeptember 11-én feltárt 35 m hosszú, 5 m széles nyomvonalszakaszon 2 régészeti objektum folytja rajzolódott ki, melyek közül egyik sem tartalmazott datáló leletanyagot.

Munkatársak: Bene Zsuzsanna és Bizinger Krisztián régésztechnikusok.

SZ. WILHELM GÁBOR

17. Balkány, Madár László gyümölcsöse

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) Ő

2008. május 5-én a MOL gázvezeték nyomvonalának Balkányhoz tartozó 7. lelőhelyén végzett feltárásunk során, a közelben földmunkát végző Madár László bronzfokosok előkerüléséről számolt be.

Kérdéseinkre elmondta, hogy néhány évvel ezelőtt a gyümölcsösében, az öreg almafák kihúzása utáni szántáskor találta a tárgyakat. Két különböző, ellentett élű rézcsákány töredékeinek bizonyultak. Másnap fémdetektorral átfésültük a helyszínt, és egy újabb csákánytöredéket találtunk. Május 7-én újabb szemlét tartottunk, újabb leletek azonban már nem kerültek elő.

A csákányok kivétel nélkül rongáltak, és úgy tűnik, hogy a sérülések zöme (eltekintve a találó „anyagvizsgáló” karcolásaitól) korabeli lehet. Számukból egy rézkori depóra következtethetünk, melynek egyes (összes?) darabjait az almafa kihúzása hozta a felszínre.

Munkatársak: Bacskai István (KÖSZ), Bocz Péter régésztechnikus (JAM).

PINTYE GÁBOR

18. Balkány, Kenderes

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) U

MOL 6. lh.: A 2007. évi terepbejárásakor bronzkori és szarmata településnyomokat azonosítottunk. A 2008-ban végzett feltárás során mindössze egy nagyméretű kutat és a vele szuperpozícióban álló cölöplyukat találtunk. A néhány kopott őskori (neolitikus?) cserép, állatcsont és faszénrög a kútból származott.

MOL 7. lh. (Kenderes K-i oldal): A 2007-ben végzett terepbejárás alapján bronzkori és szarmata település maradványaira számítottunk a területen. A Beregdaróc-Hajdúszoboszló gázvezeték építését megelőző, 2008 májusában végzett ásatás során egyetlen régészeti objektumot – feltehetőleg egy „sírkutat” – találtunk az 5 m széles feltárható sávban. Ebből, illetve a környékéről kevés őskori (talán neolitikus?) cserepet gyűjtöttünk.

Munkatársak: Bocz Péter régésztechnikus, Tóbiás Gábor rajzoló.

PINTYE GÁBOR

19. Baracs, Kokasdi-ér partja

(Fejér megye) Ró, A?, Á

2008. május 28. és október 30. között régészeti kutatá-

sokat végeztünk az M6 autópálya F 18 jelű lelőhelyén. A humuszosítás során egy igen intenzív, helyenként kétrétegű római kori település (római kori bennszülött és római kori provinciális), valamint egy kora középkori (minden valószínűség szerint kora Árpád-kori vagy késő avar) település nyomai kerültek elő. A Középkori település a bennszülött telep DK-i szélé fölött terül el, önálló, 3. réteggént.

A kutatott mintegy 1 ha területen egy római kori (Kr. u. 1–3. sz.) bennszülött település részleteit, egy 3. századi villatelephez tartozó kőépület maradványait, valamint egy késő avar kori, esetleg kora Árpád-kori település részleteit tártuk fel. A római kori település esetleg a markomann háborúk idején zárult, de égésréteg vagy más, kézzel fogható bizonyíték nem került elő, „csak” a kőépület által adott relatív kronológiai adat támogatja a feltevést. A villatelephez tartozó kőépület felmenő falait csak egy helyen találtuk és általában jellemző volt, hogy a falakat – az alapozást is beleértve – kiszedték.

A lelőhely minden irányban – beleértve a Kokasdi-ér oldalát is – tovább terjed.

KOVÁCS LORÁND OLIVÉR

20. Baracs, római tábor

(Fejér megye) Ró

2008. június 30. és július 11. között folytattuk a baracsi római katonai tábor (Annamatia) feltárásának 10. ásatási kampányát a PPKE BTK és az Intercisa Múzeum közös munkájának keretében. Az idei ásatás során a tábor Ny-i táborfalánál a két éve megtalált késő római belső épület feltárását folytattuk. A kéthetes ásatás alatt két szelvény (XIV–XV. sz.) feltárására nyílt lehetőségünk. Az ásatás során kiderült, hogy a 19. századi szőlőrigolozás a tábor ezen részét is érintette, amelynek során a kőperiódus minden belső szintjét megsemmisítették (kb. 1 m mélységig). Sikerült az épület falainak alapozását megfigyelni, amely alapján a táborfallal párhuzamos épület kétosztatú, 8,6 m széles volt. Négy helyiséget tártunk fel eddig (4,1×3,7, illetve 4,5×3,7 m belső mérettel), előkerült a tavalyi szelvényben kiszedett D-i zárófal, de az épület É-i irányban is tovább folytatódott. Alaprajzi elrendezése alapján legénységi barakként azonosítható. Zárófalai 0,7 m, míg osztófalai 0,45–0,5 m szélesek voltak. Az alapozás agyagba rakott kövekből és tegulákból (néha laterékből) állt, de több őrlőkö is előkerült innen. A felmenő falak vályogból lehettek. Az osztófalak szinte mindenhol csak vízszintesen lerakott két egymás melletti tegulasorból álltak, innen egy COH VII BR bélyeg került elő. A korábbi épület igen vastag planírozási rétege megfigyelhető volt az alapozás mellett és alatt is. Ebből a rétegből Philippus Arabs viminaciumi veret került elő. Az épület falait vagy teljesen kiszedték, míg a későbbi épület idén feltárt É–D-i osztófalát utóbbira alapozták rá. Ezzel a korábbi épülettel haladt párhuzamosan a 3,6 m széles, tavaly megfigyelt via sagularis. Az épület alatt a palánk-